

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2547

Vragen van het lid **Westerveld** (GroenLinks-PvdA), aan de Minister en de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *de herkansingsperiode voor leerlingen op het Voortgezet Speciaal Onderwijs* (ingezonden 27 augustus 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Paul** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ontvangen 12 september 2024).

Vraag 1

Bent u ervan op de hoogte dat de herkansingsperiode voor leerlingen op het Voortgezet Speciaal Onderwijs soms nog tot begin september loopt, terwijl de uiterste aanmeld- of wijzigingstermijn voor een vervolgopleiding 31 augustus is?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Bent u bekend met de signalen die onder meer worden gedeeld door het Leerlingenbelang-VSO (LBVSO) over jongeren die zich niet kunnen inschrijven voor hun vervolgopleiding omdat ze nog niet in de gelegenheid zijn gesteld hun herexamen te maken?

Antwoord 2

Ja.

Vraag 3

Welke afspraken zijn gemaakt om ervoor te zorgen dat leerlingen die hun herkansing begin september hebben (en dan hun diploma halen) zich net als andere leerlingen kunnen inschrijven voor de opleiding van hun voorkeur?

Antwoord 3

Herkansingen vinden zo veel mogelijk plaats vóór 1 september, zodat v(s)o-leerlingen tijdig hun diploma kunnen ontvangen en aan hun vervolgopleiding kunnen beginnen. Voor vso-leerlingen die eindexamen doen via het staatsexamen zijn de herkansingen doorgaans begin september, op hun eigen vso-school. Als zij hierdoor in de problemen komen met de doorstroom naar

het vervolgonderwijs, is het mogelijk om een verplaatsingsverzoek in te dienen, zie daarvoor het antwoord op vraag 5.

Vanwege de planning van de staatsexamens en de daarvoor benodigde examenbetrokkenen is het tot nog toe onhaalbaar om alle herkansingen (en uitgestelde examens) eind augustus te hebben afgerond. Ik vind dat ook heel onwenselijk. Voor 2025 en verder geef ik de examenketen de opdracht om het mogelijk te maken voor de specifieke groep leerlingen die willen doorstromen naar het hbo en wo hun herkansingen af te leggen vóór 1 september en om daarvoor voldoende examenbetrokkenen te werven, zie verder mijn antwoord op vraag 9.

Voor het inschrijven in het hbo en wo geldt voor alle aspirant-studenten hetzelfde: dit kan zodra zij aan de toelatingsvoorwaarden voldoen¹. Als een aspirant-student vóór 1 september nog niet voldoet aan alle voorwaarden, bijvoorbeeld doordat hij nog een herkansing moet maken, mag hij dus (nog) niet worden ingeschreven. Dit mag zodra hij zijn diploma heeft behaald en daarmee aan de toelatingsvoorwaarden voldoet.

De wet stelt verder geen voorwaarden aan de datum van inschrijving; in principe mogen hogescholen en universiteiten studenten dus gedurende het hele jaar inschrijven (mits zij aan de toelatingseisen voldoen). Aspirant-studenten die dit jaar mogelijk in de problemen zijn gekomen door te late herkansingen kunnen altijd contact opnemen met de instelling om te vragen naar mogelijkheden rondom late inschrijvingen. Uit het contact met de koepelorganisaties Vereniging Hogescholen (VH) en Universiteiten van Nederland (UNL) blijkt dat instellingen veelal pragmatisch handelen. Daar waar het niet mogelijk is om de aspirant-student na 1 september in te schrijven, heeft dat vaak te maken met organisatorische redenen (zie daarvoor ook het antwoord op vraag 6). Ik spreek de verwachting uit dat, daar waar mogelijk, universiteiten en hogescholen begripvol zullen omgaan met aanmeldingen van aspirant-studenten uit het vso die vanwege de herkansingen na 1 september niet tijdig hun diploma behalen.

Vraag 4

Hoe zijn deze afspraken gecommuniceerd naar leerlingen, onderwijsinstellingen en ouders?

Antwoord 4

Vso-scholen worden elk jaar op de vso-voorlichtingsdagen van het staatsexamen (september/oktober) voorgelicht over de examinering en alles wat daarbij komt kijken. Op basis van de signalen die ik dit jaar heb ontvangen, moet ik helaas constateren dat de informatie over (de planning van) de herkansingen en de mogelijke gevolgen voor de doorstroom naar het vervolgonderwijs misschien onvoldoende bekend is geweest. Ik zal de communicatie op dit punt dan ook verbeteren, samen met de examenketen. Het gaat hierbij om betere voorlichting aan de vso-scholen, maar zeker ook aan de vso-leerlingen zelf en hun ouders/verzorgers (zie verder het antwoord op vraag 9).

Vraag 5

Welke begeleiding of ondersteuning krijgen leerlingen hierbij?

Antwoord 5

Vso-leerlingen (en hun ouders/verzorgers) die vragen hebben over de planning van de herkansingen kunnen zich richten tot hun vso-school. Voor leerlingen die door de planning van herkansingen mogelijk in de problemen komen bij de start van hun vervolgonderwijs kan de vso-school nagaan of het mogelijk is om de herkansing(en) af te leggen op de centrale afnamelocatie (dit jaar waren deze op 29, 30 of 31 augustus). Dit beoordeelt de vso-school in overleg met de locatievoorzitter van het staatsexamen. Dergelijke verzoeken kunnen al worden ingediend vanaf het moment dat bekend is dat de leerling een vak moet herkansen. Daarnaast is het ook mogelijk om pas later, wanneer het herkansingsrooster bekend is (dit jaar rond 20 augustus), een verzoek tot verplaatsing naar de centrale afnamelocatie in te dienen. Aan veel van deze verzoeken kon gehoor worden gegeven.

¹ Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), artikel 7.37, lid 1

Voor de leerlingen die vanwege omstandigheden niet in staat zijn om de herkansing te doen op een centrale locatie en waarvoor een afname op de eigen school passender is, is het vooralsnog in beperkte mate mogelijk geweest om de herkansingen te verplaatsen naar een moment vóór 1 september. Dat dit niet altijd mogelijk was, heeft te maken met het moment waarop de verzoeken werden ingediend en de beperkte mogelijkheden om hiervoor examenbetrokkenen te regelen.

Zoals aangegeven in de antwoorden op vraag 3 en 4 geef ik de examenketen de opdracht om het mogelijk te maken voor de specifieke groep leerlingen die willen doorstromen naar het hbo en wo hun herkansingen af te leggen vóór 1 september en om daarvoor voldoende examenbetrokkenen te werven; en ben ik daarnaast voornemens om de communicatie over (de planning van) de herkansingen te verbeteren. Zie voor meer toelichting hierop het antwoord op vraag 9.

Vraag 6

Bent u het ermee eens dat in het kader van kansengelijkheid, maar ook in het verlengde van (internationale) afspraken, zoals bijvoorbeeld het VN-verdrag Handicap, deze leerlingen net zoveel recht hebben als anderen op het beginnen met een vervolgopleiding en dus niet geweigerd mogen worden?

Antwoord 6

Ik ben het ermee eens dat deze aspirant-studenten net zo veel recht hebben als andere aspirant-studenten om te mogen beginnen aan een vervolgopleiding. Net als alle andere aspirant-studenten moeten zij daarvoor voldoen aan de toelatingsvoorwaarden van het hbo en wo². Voldoen zij daar (nog) niet aan, dan kunnen zij (nog) niet worden ingeschreven. Wél mogen de onderwijsinstellingen deze aspirant-studenten op een later moment in het studiejaar inschrijven en laten beginnen aan hun opleiding, zodra zij voldoen aan de voorwaarden. Of dat ook kán is aan de instellingen zelf: zij stellen zelf de precieze regels vast voor de procedure van inschrijving³, waaronder of inschrijving ná 1 september mogelijk is.

Dat hogescholen en universiteiten doorgaans een uiterlijke inschrijfdatum hanteren heeft onder meer te maken met de vele praktische zaken die ermee samenhangen, zoals het organiseren van de introductie, het indelen van werkgroepen, het koppelen van een student aan studiebegeleiding. Daarnaast is de inhoud van het onderwijsprogramma ook relevant; studenten die later instromen beginnen immers met een (kleine) achterstand. Het is aan instellingen zelf om te bepalen hoe ze hiermee omgaan. Dit is afhankelijk van de specifieke omstandigheden van de aspirant-student en de vervolgopleiding. Aspirant-studenten die vragen hebben over de mogelijkheden voor een late inschrijvingen, kunnen altijd contact opnemen met hun toekomstige onderwijsinstelling, zoals ook aangegeven in het antwoord vraag 3. Daarbij spreek ik de verwachting uit dat universiteiten en hogescholen hier begripvol mee zullen omgaan.

Naast het bovenstaande zie ik mogelijkheden om voor de specifieke groep vso-leerlingen over wie het hier gaat (havo/vwo, staatsexamen, directe doorstroom naar hbo- of wo-opleiding) de herkansingen vóór 1 september te laten plaatsvinden. Zie voor meer toelichting het antwoord op vraag 9.

Vraag 7

Zo ja, gaat u met leerlingen en het LBVSO regelen dat alle leerlingen die begin september slagen voor hun herexamens, zich kunnen inschrijven en dus ook kunnen starten met een vervolgopleiding?

Antwoord 7

In de zomermaanden hebben verschillende vso-scholen verzoeken ingediend om herkansingen te verplaatsen naar de centrale afnamelocatie, zodat leerlingen niet in de knel zouden komen met hun inschrijving in het vervolgonderwijs. Voor veel van die leerlingen bleek een verplaatsing mogelijk (met het oog op zowel de specifieke situatie van de leerling als de capaciteit van het staatsexamen). Helaas bleek dit niet voor iedereen een (geschikte)

² WHW, artikel 7.37, lid 1

³ WHW, artikel 7.33, lid 1

oplossing, en zijn er dus enkele leerlingen die hun herkansing begin september hebben moeten maken. Zij kunnen altijd contact opnemen met hun toekomstige onderwijsinstelling om te vragen naar de mogelijkheden rondom latere inschrijving (zie ook het antwoord op vraag 3). Zoals aangekondigd in het antwoord op vraag 3 worden er voor 2025 en verder afspraken gemaakt met de examenketen over de mogelijkheden om de herkansingen van deze specifieke groep leerlingen vóór 1 september te laten plaatsvinden, zodat problemen bij de doorstroom naar het vervolgonderwijs zo veel mogelijk kunnen worden voorkomen.

Vraag 8

Bent u het er ook mee eens dat deze planning nadelig is voor leerlingen omdat ze op deze manier introductieweken en andere kennismakingsactiviteiten missen terwijl de overstap naar een vervolgopleiding een grote stap is? Zo ja, wat wordt er gedaan om te zorgen dat deze jongeren zo snel mogelijk aansluiting vinden bij de opleiding en studiegenoten?

Antwoord 8

Ja, het is onwenselijk als aspirant-studenten introductieweken en andere kennismakingsactiviteiten missen. Vandaar ook dat in het vervolg wordt nagestreefd dat herkansingen voor leerlingen die het vo-diploma nodig hebben voor hun doorstroom naar het hoger onderwijs, worden ingepland vóór 1 september. Daarmee vergroten we hun mogelijkheden om deel te nemen aan deze activiteiten.

Vraag 9

Welke afspraken gaat u maken om dit gedoe in de toekomst te voorkomen?

Antwoord 9

Zoals aangegeven in enkele van de voorgaande antwoorden geef ik de examenketen de opdracht om de herkansingen van deze specifieke groep leerlingen (havo/vwo, die direct willen doorstromen naar een hbo- of wo-opleiding) in te plannen vóór 1 september in de situaties waarin dat noodzakelijk is voor een probleemloze doorstroom naar het vervolgonderwijs. Voor de vso-leerlingen voor wie het afleggen van een herkansing op een centrale locatie géén mogelijkheid is, zal indien nodig aan de vso-scholen worden gevraagd om de school vóór 1 september beschikbaar te stellen zodat deze leerlingen op de eigen school de herkansing kunnen doen. Om dit mogelijk te maken, zullen extra examinatoren beschikbaar moeten zijn. Ik geef de examenketen dan ook de opdracht om ervoor te zorgen dat deze geworven worden.

Tot slot zet ik met de examenketen in op betere communicatie naar zowel examenbetrokkenen, vso-scholen als vso-leerlingen en hun ouders/verzorgers over de planning van herkansingen en de mogelijkheden om een herkansing te verplaatsen op het moment dat deze leidt tot problemen met de doorstroom naar het vervolgonderwijs. Hierdoor probeer ik ook te voorkomen dat leerlingen onnodige stress ervaren zodra de herkansing zorgt voor problemen bij de doorstroom naar hbo- of wo-opleidingen.

Vraag 10

Bent u bereid om deze vragen met de hoogste spoed te beantwoorden om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen voor deze leerlingen en hun belangenhartigers?

Antwoord 10

Ja.